

Högre risk för bränder med dödlig utgång hos vissa grupper

Bränder är ett globalt samhällsproblem med över 200 000 döda per år. Även om brandrelaterad dödlighet är betydligt vanligare i låginkomstländer så är det ändå högst relevant för höginkomstländer.

I Sverige dör ca 100 personer varje år i brandrelaterade incidenter, vilket resulterar i ekonomisk skada för 5 miljarder kronor. Sannolikheten att omkomma eller bli inlagd på sjukhus efter en brand har tidigare studerats och risken har visat sig vara ojämnt fördelad bland befolkningen. Bland riskfaktorerna utgör denna del av befolkningen exempelvis att vara man, yngre än fem år eller äldre än sextiofem, ensamboende, drogpåverkad och att ha en funktionsnedsättning. Man har även visat på ökad risk för bränder med dödlig utgång i eftersatta bostadsområden med låg utbildningsnivå, fattigdom och trångboddhet.

Denna studie har syftat till att undersöka om sociodemografiska skillnader kan observeras i förekomsten av bostadsbränder, oavsett resultatet, i ett representativt urval av den svenska befolkningen. Detta för att antingen konfirmera eller motbevisa tidigare studier.

Fler bränder hos högutbildade

Resultaten från studien visade att risken för bostadsbränder är ojämnt fördelat i den svenska befolkningen. I likhet med tidigare studier har hushåll med hög utbildning visat sig ha större risk för bostadsbränder. Även om resultaten bekräftar tidigare forskning så är det överraskande, särskilt med tanke på att låg utbildningsnivå är en välkänd riskfaktor för bostadsbränder med dödlig utgång. Därför verkar det som att även om bostadsbränder är vanligare bland de med en hög utbildningsnivå så leder dessa bränder mer sällan till skador och dödsfall. En potentiell förklaring till varför bränder är vanligare i hushåll med hög utbildning kan vara att de oftare har större hus och mer teknisk utrustning.

Åldersrelaterade riskfaktorer

Medan risken för bränder i denna studie var högre i hushåll med barn som bor hemma, i likhet med tidigare studier, var risken störst med barn i 6-12 årsintervallet. Den ökade risken kan rent hypotetiskt vara kopplad till utvecklingsstadier i den åldersgruppen. Till exempel är de förmodligen mer benägna att experimentera med tändstickor och ljus, utan att helt förstå de potentiella konsekvenserna, jämfört med äldre åldersgrupper.

De fann också bevis på en minskad risk för bostadsbränder bland äldre, med den lägsta risken bland de över 71 år. Det resultatet bekräftar tidigare studier. Äldre, kan man anta, är i sina hem under en större andel av tiden jämfört med yngre, arbetande individer, vilket innebär att exponeringen (i form av tid) för bränder i hemmet är betydligt större. En minskad risk för bostadsbrand, som visas i denna studie, skulle därför tyda på att äldre löper en mycket låg risk att drabbas av bostadsbränder i Sverige, baserat på exponering.

Större risk för hyresgäster

Hyresbostäder har tidigare visats ha haft en ökad risk för bostadsbränder, även om vi i denna studie fann bevis på att det kan vara en skyddsfaktor. Enligt en svensk regeringsrapport är svenskar som bor i hyresbostäder i allmänhet en samhällsekonomiskt svagare grupp jämfört med husägare. Även en större andel av yngre respektive äldre personer bor i hyresbostäder. Slutligen bor en större andel av invandrarna i hyresbostäder jämfört med ägda boenden.

Det innebär att ett antal både högrisk- och lågriskgrupper för bostadsbränder ofta bor i hyresbostäder. Trots detta uppvisade hyresbostäder en minskad risk för bostadsbrand efter justering

för dessa potentiella variabler. Med tanke på att den minskade risken jämfört med småhus kan det hävdas att detta beror på storleken på hemmet eller på grund av skillnader i antalet eller typen av potentiella brandrisker. Dock observerades ingen minskad risk med avseende på bostadsrätter jämfört med småhus, som byggnadsmässigt är mycket lika hyreslägenheter. Därför kan de observerade skillnaderna snarare knytas till de personer som bor i hyreslägenheter än själva byggnadssättet.

Reflektioner kring sociodemografiska faktorer

En tidigare översiktsartikel har visat ett samband mellan sociodemografiska faktorer och risken för skada eller dödlighet i samband med brand. Mot bakgrund av resultaten i denna studie, liksom liknande tidigare studier, uppstår några intressanta reflektioner.

Av de identifierade högriskgrupperna för självrapporterade bostadsbränder har bara invandrarna identifierats med att även ha en ökad risk för dödlig utgång. Detta väcker en viktig fråga när det gäller att förebygga, eftersom invandrare verkar ha en högre risk i alla skeden, alltifrån brand till brand med dödlig utgång. Om detta beror på skillnader i de typer av bränder som förekommer i dessa hushåll eller förmågan att klara av en bostadsbrand behövs det ytterligare forskning för att avgöra.

Slutsatser

Resultaten i denna studie bekräftar till stor del tidigare forskning på bostadsbränder. Den sammanlagda forskningen tyder nu på att det saknas samband mellan sociodemografiska bestämningsfaktorer för bränder och bränder med dödlig utgång. Ur ett förebyggande perspektiv är denna kunskap kritisk. Resultaten tyder på att risken för bränder med dödlig utgång per bostadsbrand är kraftigt förhöjd för vissa grupper, till exempel äldre. Därför skulle det vara klokt om framtida forskning fokuserar på varför vissa grupper löper större risk för bränder eller bränder med dödlig utgång, eftersom en dödlig utgång i allmänhet inte verkar bero på en högre förekomst av bränder.